

O časovni dobi svetovne vojske.

Mnogo in v marsikaterem oziru se je sedanja vojska že primerjala z vojskami, katere so naši očeti doživeli, toda danes smemo reči, da dotične primere niso bile koristne. Zgodovina se nikdar ne zataji. Ne različnost, temuč sličnost (podobnost) dogodkov pod izpremenjenimi časovnimi razmerami bi nas še le primorala, da bi znali na tehtne izpremembe sklepati.

Da mora ta vojska dvajsetega stoletja nam nekaj novega in nepričakovanega prinesiti, to zapopademo. V čem pa bi znala novost obstati? Najbrž ho menda vojska le kratko časa trajala. Izkušnje iz prejšnjega stoletja so to prerokovale in merodajni krogi kakor so n. pr. vojaški in učenjaški ter gospodarski krogi, so bili tega mnenja. Strašansko število bojevnikov, nezahlišani napor in neizmerni stroški: vse to je kazalo na hitro odločitev.

Toda kolikor besedi, tolikor zmot; to vemo sedaj. Vesoljna mobilizacija ljudstev ni izčrpala; bila je v kratkem le še v večjimi mobiliziranimi masami izpopolnjena. Napori prekosili so dozdnevno mogočnost, toda premagali so se. Stroški prekašajo proračune dva do trikrat, in vsakdo se je motil, ki je mislil, da je zaradi njih preogromne višine svetovna vojska nemogoča; sedaj smo izprevideli, da pri vojski ni denar gospodar.

Danes se nam zdi način, po katerem smo preje skleпали, nekako čuden. Zakaj bi morala biti vojska kratka, v kateri nastopajo neizmerno večje mase? Kako da vendar nismo naraščajočo razsežnost tudi na čas uporabili? Velika kroglja se počasneje vrti kakor mala in ta fizični zakon bi bili lahko tudi na vojsko obrnili.

Najnovejše izkušnje so tudi naše misli in naše sklepe izpremenile, kajti naš časovni čut uravnan je sedaj na trajnost. Da upamo na zmago in sicer na skorajšno zmago, to je samoobsebi umevno. Nestrpnost, s katero smo začetkoma vojske skoraj vsak dan pričakovali poročila o velikih odločilnih bitkah, je izginila in vojska na stalnih točkah je naučila čakati tudi nas, kateri smo ostali doma. Sliši se pač še tudi vprašanje, kako dolgo da še zna vojska trajati, toda vprašanje in ngibanje ima znak, da smo postali bolj mirne, hladne krvi kakor smo bili še pred nedavnim časom. Sedaj zapopademo, da je čas vojno torišče in ob enem tudi vojno sredstvo, kakor je vsako drugo sredstvo in da nikdar ne stoji izven vojnih pogojev. Čas se rabi pri vojski ravno tako, kakor se rabijo topovi, nova municija in sveži človeški material; in vojna doba se presoja glede svoje rabnosti in primernosti ravno tako kakor vsako drago vojno sredstvo, ki se je rabilo in se še rabi, ker je — kakor že rečeno — čas tudi vojno sredstvo.

Zato si moramo uporabiti časa ravno tako zagotoviti kakor povoljno množino orožja, živil in družnega materiala. S tem, da hočejo nas sovražniki izstradati, ničesar družega ne namestavajo, kakor da si prilastè in izkoristijo moč časa. Naša naloga naj bo toraj, da dobimo to moč na našo stran. Prizadevati si moramo, da bomo čas naših sovražnikov si znali ravno tako v našo korist obrniti kakor si znamo njihove vsakovrstne slabe strani. Po mnogoterih izgubljenih bitkah, kljub neizmernim žrtvam na ljudeh in tudi deželah, si sovražniki vendar še domišljujejo, da so glede časa na boljšem kakor mi in naš zvesti zaveznik. Ako jih enkrat prepričamo o tej njihovi zmoti, tedaj pade tudi obenem njihovo največje upanje in najslabša nada — pod klop.

Vojaške zadeve.

Pravice vojakov in njih svojcev.

Nadaljevanje.

Kdaj in komu se izplačuje podpora?

Podpora se izplačuje tistemu, ki je v zglasitvi opravičene zahteve označen kot prejemalec. Če ne živijo opravičenci v enem stanovanju, se lahko pove, da naj se pošilja denar vsakemu posebej. Toda boljše je, če se opravičenci že prej tako zedinijo, da prihaja denar za vse na enega izmed njih. Oblastnija pošilja namreč denar samo

na eno osebo za vse družinske člane, četudi se jih imenuje več za prejemalce. Če ji je izbira prosta, pošlje denar prvemu najbližjemu sorodniku vpoklicanega. Da oblastnija ne utegne pogoditi pri izbiri za družino neugodno, je torej bolje, če se že poprej družina sama zedini in prejemalca navede. Na razdelitev denarja v družini oblastnija ne vpliva nič.

Podpore se izplačujejo polmesečno, in sicer, če je le mogoče, vsakega 1. in 16. v mesecu. Izplačevati bi se imele vedno vnaprej. Že zaradi tega je potrebno, da se priglasijo zahtevo čimprej. Podpore ni treba vračati, čeprav se vrne vpoklicani pred dnem, do katerega je bila podpora izplačana.

Kdo odločuje o pravici do podpore?

Ali dobi družinski član vpoklicanega podpore ali ne, presojajo komisije, ki sestojè iz enega zastopnika finančne deželne oblasti in enega zastopnika deželnega odbora. Na Dunaju, v Ljubljani, v Čelju, v Gradcu in v drugih mestih z lastnim statutom, pa je član komisije namesto zastopnika deželnega odbora občinski organ, ki ga določi župan.

Občine so dolžne na zahtevo oblastnij pri izvrševanju postave sodelovati, predvsem torej skrbeti za pritožbe. Politična oblastnija more tudi določiti poljubne osebe za zaupnike glasovanja.

Kakšnega vzklica proti odločitvi komisije pač ni. Toda lahko se pa, če je bila prošnja odklonjena ali če ni imela uspeha v polnem obsegu, napravi pismena prijava na komisijo, ki ima svoj sedež pri politični oblastniji (okrajno glavarstvo, magistrat). V prijavi naj se navede, v koliko se je komisija pri odločitvi zmotila, in naj se prosi za predrugačbo in razveljavljenje prejšnje odločitve in za drugo, novo in pravično razsodbo.

2. Kaj dobe vojni pohabljeni?

Naravno je, da ima država dolžnost, skrbeti za tiste, ki so se pohabili v vojski. V Avstriji so doslej za vojne pohabljenca penzije, ki jih zakon dovoljuje, jako majhne. Zakon glede vojaškega oskrbovanja oseb v armadi, v vojni mornarici in v domobranbi je bil izdan dne 27. decembra 1875. Izpolnitve, ki so bile dostavljene z zakonom v letu 1891 in 1896, se ne dotikajo nikjer bistva zakona in višine penzije.

Kdo ima pravico do penzije?

Podčastniki in vojniki imajo, vseeno kako dolgo je trajala njihova službena doba, pravico do trajne invalidne penzije, če so postali nesposobni za službo

vsled ranjenja pred sovražnikom ali vsled vojnih naporov;

vsled oslabljenja na umu, božjasti, oslepljenja na obeh očeh ali vsled iz ohromelosti izviraajoče nemoči;

vsled zunanje poškodbe, ki je nastala brez lastne krivde v izvrševanju službe, ali

vsled drugačne poljubne bolezni, ki kvari zdravje, in ki je nastala zaradi posebnosti vojaške službe kakor tudi zaradi epidemičnih in endemičnih bolezni ali zaradi nalezljive bolezni na očeh.

Dočim dobe vojniki in podčastniki, ki so služili deset let aktivno, penzijo, če so postali nesposobni samo za vsakršno vojaško službo, nezmožnost za meščanski zaslužek pa ne pride v poštev, dobe trajno invalidno penzijo vojniki z manj nego desetletnim službenim časom samo potem, če so postali tudi za zmerom za meščanski zaslužek nezmožni.

Kogar so pri superarbitraciji sicer spoznali za invalida (nesposobnega za vojaško službo) a še vendar za zaslužek zmožnega, se sme zglašiti tekom petih mesecev k novi superarbitraciji. Če razsodi ta, da so ga bili spoznali za službo nesposobnega vsled nemoči in da je postal za zaslužek nezmožen, potem dobi invalidno penzijo.

Imamo pa tudi invalidno penzijo, ki se priznava samo za določen čas. Če se namreč pri superarbitraciji izkaže, da je vojak pač začasno nesposoben za vojaško službo in nezmožen za kakšen zaslužek, da pa se more pričakovati izboljšanje in vsled tega določena meja vojaške sposobnosti in zmožnosti za zaslužek, potem se

mu zagotovi penzija začasno za določen čas in sicer najmanj za eno leto in največ za tri leta. Po preteku tega časa pride spet k superarbitraciji, pri kateri se sklepa nadalje.

Postava določa, da se vojna leta dvojnó vštejejo, to se pravi, da se k vsakemu bojnemu pohodu zaračuna še eno leto službenega časa. Ker se pa tudi s zaračunanjem tega leta večinoma ne doseže službenega časa desetih let, ne izpremeni to zaračunanje ničesar.

Kako visoka je invalidna penzija?

Leta 1875. določene vojaške invalidne penzije so jako majhne. Stopnjujejo se po šarži, ki jo je vojak resnično imel. Titularna šarža ne daje nobene pravice do višje penzije. Če je bil kdo n. pr. prostak titularni korporal, dobi samo penzijo prostaka.

Penzija znaša za:

vojaka brez šarže	6 kron	mesečno
prostaka	8	" "
korporala	10	" "
četovodjo	12	" "
narednika	14	" "

Odločujoče je samo to, če je dotičnik „zmožen za meščanski zaslužek“; če ima pohabljenec dohodke, ki ne izvirajo iz polnega delovanja normalne delovne moči (obresti velikega imetja, invalidna renta iz zavarovalniške penzije za nastavljenca, podpore), je vseeno.

Podporna doklada za ranjenca.

Razen invalidne penzije določa postava tudi podporne doklade za ranjenca. Doklada za ranjenca je od invalidne penzije popolnoma neodvisna in se plačuje tudi tedaj, če je ostal vojak kljub ranjenju zmožen za meščanski zaslužek. So toraj ljudje, ki dobe samo doklado za ranjenca, in zopet tretji, ki dobe oboje skupaj, in invalidno penzijo in doklado za ranjenca.

Doklada za ranjenca je enako visoka po 8 K, po 16 K in po 23 K in 33 vin. mesečno, je li imel vojak šaržo ali ne.

Vojniki, ki so bili ranjeni od sovražnega orožja ali od drugačnega bojnega aparata ter so postali vsled tega nesposobni za službo, dobe mesečno 8 K. (Dalje)

Gospodarske stvari.

Podpora za nakup sejalnih strojev. C. kr. poljedelsko ministerstvo je glasom odloka z dne 24. februarja 1915, št. 51.071 ex 1914, z ozirom na dejstvo, da je v tem letu potrebna posebna štedljivost s žitnim semenjem, ta štedljivost se pa v visoki meri da doseči z vrstno setvijo, s setvijo s sejalnim strojem pripravljeno, dovoliti za vsak v tej nasadni dobi od poljedelcev, poljedelskih zadrug, društev ali občin na Štajerskem kupljen sejalni stroj kupcu iz dotacije za pospeševanje živinoreje, oskrbljene z zakonom z dne 30. decembra 1909, drž. zak. št. 222, podporo po 100 K (sto kron) in sicer pod sledečimi pogoji:

1. Prošnje za dovoljenje teh podpor se morajo na Štajerskem predložiti c. kr. poljedelskemu ministerstvu potom c. kr. poljedelske družbe na Štajerskem v Gradcu ter jim priložiti faktura o nakupu stroja; imenovana družba mora potrditi istinitost nakupa in sposobnost stroja.

2. Cena, za katero se je nakupil dotični stroj mora biti najmanj za 15% nižja, kot bi jo računala dobavna trrdka za enak stroj leta 1914.

3. Razventega morajo veljati plačilni pogoji, ki niso neugodnejši, kot sledeči:

Cena se plača v treh enakih obrokih, od katerih se plača prvi pri naročitvi, drugi v jeseni leta 1915, tretji spomladi leta 1916, pri čemur se morajo plačati od tretjega obroka od 1. januarja 1916 naprej 6% obresti.

4. Sejalni stroji, ki bi se nakupili z državno podporo, v kolikor si jih nabavijo posamezni poljedelci, naj bi se, če le možno, prepuščali v porabo tudi sosedom.

Imenovanje žetvenih komisarjev za zagotavljanje poljskega dela in žetve v letošnjem letu. Da se zagotovijo poljska dela in žetve, je imenovalo c. kr. namestništvo ravno tako kakor lansko leto sporazumno s štajerskim deželnim

Škropljenje in žveplanje vinogradov. Ker se še vedno služi tarnanje kmetov-vinogradnikov, da nimajo dovolj potrebne galice, tako da ne bodo mogli škropiti svojih vinogradov, sporočamo sledeče:

Kmetijska družba je priskrbela peroxid, ki mu mnogi, ker je nekaj novega, še ne zaupajo, pa gotovo po krivici, kajti najboljši avstrijski strokovnjaki so prepričani o njegovem popolnem učinku.

Konečno nam ostane še eno, pri nas že izkušeno sredstvo. „Tenax“ (beri tenaks).

Tenaks je modrikast prašek, ki obstoji iz zmlate galice, sode in žveplenokisla gline.

Zadnja je primešana zaradi tega, da galica na listu bolj drži, soda pa namesto apna. Raba tenaksa je zelo prirosta. Za 100 litrov vode se odtelha 1½ kg do 2 kg tega praška, se vrže v vodo in se z njo dobro premeša. Prašek se hitro raztopi in škropilna zmes je pripravljena.

Prapravlja se teraj jako hitro sproti, če je treba lahko za vsako škropilnico posebej. V tem slučaju se vzame za vsako škropilnico 15 do 20 g. (2 deka) tenaksa.

Tenaks se dobiva v vrečah po 5,25 in 50 kg. V vrečah po 25 50 kg stane sedaj na Dunaju 180 K za 100 kg. Vožnjina ne stane veliko, ker je za polovico znižana. „Tenax“ se dobiva pri tvrdki: Dr. O. Heiner & Co, chemisches Laboratorium, Wien VI., Mollardgasse 69.

Priporočamo tistim vinogradnikom, ki še nimajo ali ne dobe potrebne galice ali perocida, da se takoj preskrbijo s tenaksom, kajti tudi tega sredstva bo kmalu zmanjkalo.

Svetujemo tudi trgovcem na deželi, da si nabavijo tenaks, ker bodo s tem zlasti manjšim vinogradnikom, ki so vajeni kupovati galico po kilogramih v prodajalnah, zelo vstregli.

Kakor galico (peroxid, tenaks) in žveplo, tako si pa je treba nabaviti tudi potrebne škropilnice in žveplalnike že sedaj, ker se jih pozneje ne bo dobilo. Opozorjam na to vinogradnike še posebej.

Kot najboljšje, izkušene škropilnice „Avstrija“ stanejo sedaj po znižani tovarniški ceni z zaobjekom vred na Dunaju 35 K 66 h, žveplalniki, ročni 10 K 20 k, nahrbtni od 26 K 90 h do 31 K 70 h.

Razne reči.

Prememba imena. Nj. ces. in kr. Apostol. Veličanstvo je dovolilo, da se Gornjerogaški slatinski vrelc sme znanprej imenovati: **Cesarjev Franc Jožefov vrelc** (Kaiser Franz Josephs Quelle. Lastnik tega podjetja je gospod Konrad Keller v Podplatu.

Za „Rdeči križ“ daroval je ptujski veletržec gospod Kraker zopet 100 kron, za kar mu izreka načelnstvo „Rdečega križa“ najpristnejšo zahvalo.

Zaradi cen mesa dohajajo opetovano pritožbe, da se prodaja isto povprečno 1 kg za 3 krone, in sicer meso od mlade živine in krav ravno tako drago kakor volovej meso, medtem ko so bile povprečne cene (živa vaga) na tukajšnjem živinskem sejmu dne 6. aprila t. l. po poročilu sejmskega komisarijata sledeče: za bika 1 kg 90—110 h, za vole 1 kg 140—170 h, za krave 1 kg 100—110 h in za mlado živino 1 kg 110—130 h.

Požar. Na Velikonoč zvečer izbruhnil je v gospodarskem poslopu graščine Betnava (Windenu) v Rothweinu pri Mariboru požar, ki je uničil ves objekt. Prihitele so na pomoč požarne brambe iz Rothweina, Rosweina in iz Maribora, katerim se je posrečilo hudo ogrožena sosednja poslopja rešiti. Mariborska parna brizgalnica (za izvenmestno rabo) delovala je neprenehoma 3¼ ure. Moštvo težkega havbičnega polka štev. 14, nastanjeno v graščini Betnava, ki je last mariborskega knezoškofa, je pri gašenju vrlo sodelovalo.

Laški trg. Ferdinand Mlinarič, p. d. Šon, posestnik v Psarju pri Laškem, odšel je na pepelnično sredo t. l. od doma z namenom, da kupi živino. Proti večeru taistega dne se ga je

še videlo v trgu, ko se je že domu odpravljaj. Od takrat ni sluha ni duha o njem. Prosi se toraj vsakdo, ki bi mogel kaj o Mlinariču, oziroma njegovem bivališču ali mogoče tudi smrti povedati, da taisto naznani „Solskemu vodstvu tržke šole v Laškem.

Ruske grozovitosti v Memelu in ondotnem okrožju, koje so bili v pretečenem tednu začasno zasedli, so bile tako nezaslišane kakor so to le še bere v starih pripovedkah o divjih Hunih pod njihovem kralju Atila, kojega zgodovina imenuje „šibo božjo“. Požigali so mesta, trge in vasi, morili civilno prebivalstvo brez razločka starosti in spola, in kar je najkrutnejše: posiljevali so žene in dekleta do smrti. Tako so n. pr. v vasi Janiške hčer posestnika Lipke tako zlorabljali, da je vsled prestanih silovitosti vpriču svojih oskrunjenvalcev izdihnila, nakar se je še mati iz žalosti zastrupila in oče žile prerezal, ker je raje umrl kakor da bi preživel tako nečloveško ravnanje teh divjakov.

Strašna smrt otroka. Iz Ribnice na Pohorju se poroča: Posesnica Terezija Sabovnik je rezala seno; pomagal ji je njen 8 letni sinček Rupert, ki se je odstranil, nakar je rezalni, z vodo gnani stroj obstal. Mati je hitela v hišni mlin, kjer je našla sina Ruperta, že mrtvega ki je prišel med jermen.

Deset milijonov vojne kontribucije so naložili Rusi guberniji Przemysl. Pred vojsko je 1 rubelj veljal v Avstriji 2 K 53 vin., a sedaj se zaračuni samo s 1 K 82 vin. Rusi bodo baje guberniju Przemysl razdelili v šest okrajev in mesto Przemysl z okolico bo četrta ruska gubernija v Galiciji.

Število vjetih Rusov v mescu marcu, in sicer samo od naših avstrijskih čet, znaša 183 častnikov in 39.942 mož. Nemci so v mescu marcu vjeli vsegaskupaj 55.860 Rusov.

Kedaj se bo končala vojska? Graški „Tagblatt“ poroča iz Maribora sledeče: V začetku lanskega leta je neka 85 let stara žena v Mariboru svojim znancem in znankam ponudila stavo (Wette), da bode se 26. julija pričela velika vojska. V resnično se se pričele sovražnosti med Avstrijo in Srbijo tega dne. O pričetku marca t. l. je ta žena zopet ponudila stavo, da se bode sedanja vojska končala 27. maja t. l. Nek moč je stavo sprejel, toda moral je stavljene znesek 200 kron pismeno potrditi in se zavezati, da bo omenjeni znesek izplačal dedičem une stare žene, ki je izpovedala, da sama tega obroka ne bo doživela, temuč že 25. marca t. l. umrla. No resnično je starka dne 25. marca umrla! — Pričakuje se sedaj le še, če se bode tudi tretji del njenih prerokovanj izpolnil, namreč: Ali se bo resnično tudi vojska dne 27. maja t. l. končala? To pa je nekaj za vražarje! Če tudi tretje bo, tedaj v „kolendro“ žnjo!

Galitskih beguncev biva na Dunaju 150.000, na ostalem Nižjem Avstrijskem 25.000, na Zg. Avstrijskem 22.000, na Štajerskem 30.000, na

Koroškem 10.000, na Solnograškem 3000, na Tirolskem 2000, na Kranjskem 4000, na Češkem 115.000, na Moravskem 35.000, v Šleziji 5000. Če prištejemo malo število na Ogrskem bivajočih beguncev in takih, ki so odpotovali še kam drugam, se ceni število galitskih beguncev na 500.000; med njimi do 250.000 Poljakov, 220.000 Judov in do 30.000 Rusinov. Na Štajerskem je nastanjenih v taboru Wagna 14.000, v St. Michaela približno 1000 beguncev.

Kje še ne vedo ničesar o sedanji vojski? Ne zdi se nam čudno, ako morebiti v notranjih delih Afrike ali Azije še do sedaj ne vedo ničesar o izbruhu in poteku strašanske svetovne vojske, toda skoraj neverjetno se sme imenovati, ako na kosu suhe zemlje, ki pripada pod angleško krono, prebivalci o tej vojski še ničesar ne vedo. In vendar je tako. Otok Tristan de Cunha v Atlantskem oceanu, ki dobiva pošto iz drugih delov sveta samo enkrat v letu, dosedaj še ni dobil obvestila o tej vojski.

Štajerski učitelji v vojski. Kakor se nam od verodostojne strani poroča je bilo do konca januarja t. l. vpoklicanih v vojaško službo 711 učiteljev in sicer 222 iz slovenskega, 489 pa iz nemškega dela dežele; to je tolikor kakor 36 odstotkov vseh štajerskih učnih moči.

Škoda je, da nismo bližje morjai Iz Reke se poroča, da je ondi vsak dan nenavadno velika množina rib na prodaj. Največ je malih sardel, kojih stane en kilogram 24 do 32 vinarjev, včasih so pa celo po 8 vin. 1 kg. Tamkaj se toraj ubožnejšim ljudskim masam ni treba bati lakote, kakor drugod, kjer postaja draginja že jako občutljiva.

V ruskem vjetništvu je med obilico družih tudi nadporočnik (zrakoplovec) Anton Morocutti, sin umirovljenega višjesodnega svetnika Morocutti-ja v Mariboru. Vjet je bil obenem s zrakoplovcem poročnikom Wanekom.

Smrt iz neprevidnosti. Dne 31. marca ste dekl Barbara Suntinger in Ana Oberdorfer pri posestniku Petru Haritzer v Döllach-u na Koroškem snažili hišna tla. Med delom vzame Suntinger v roko puško, ki je visela na steni ter nameri žnjo na svojo tovarišico. Nato odda Suntinger puško Ani Oberdorfer, katera jo prime za kopito. V tem trenutku se puška sproži in kroglja zadene Barbáro v glavo tako hudo, da ji je na levi strani del možganov izstopilo. Brezzavestno so spravili takoj v postelj, kjer je v kratkih trenutkih umrla. Bila je še-le komaj 23 leta stara.

Posredovanje glede kmetovalskih delavcev. Ces. kr. kmetijska družba na Dunaju naznanja, da posreduje pri oddaji kmetijskih delavcev za raznovrstna dela na grajščinah kakor tudi na kmečkih posestvih. Delavci se pred oddajo skozi 3 tedne opazujejo oziroma razokožujejo, da se potemtakem pri njih ni bati kake bolezn. Piše se naj: „An das Arbeitsamt der k. k. Landwirtschafts-Gesellschaft in Wien, I., Schaufler-

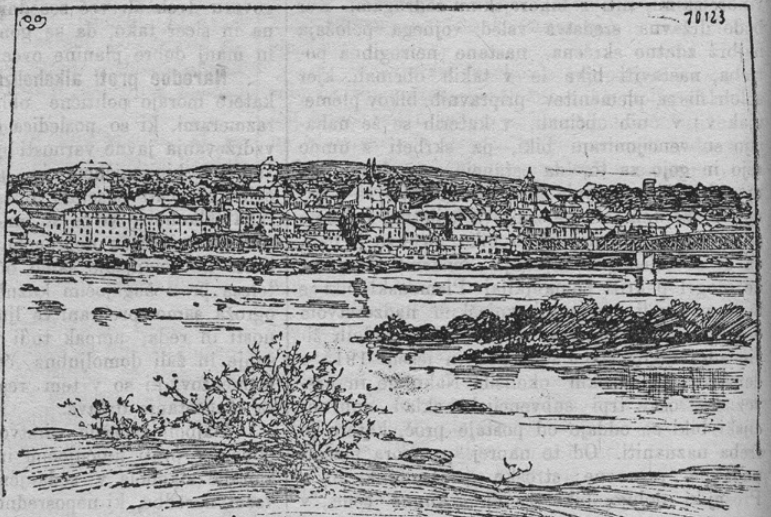
Pogled na Przemysl.

Podoba nam kaže mesto in trdnjavo Przemysl, ki se je po štiriinpolmesečnem obleganju vsled gladu moral Rusom udati.

XXXXXXXXXX

Ali si se na „Štajerca“ že naročil? Ako ne, stori to takoj!

XXXXXXXXXX

Ansicht von Przemysl.

Stole (Zimmersessel) SLAWITSCH & HELLER
 trgovina v Ptuju.

po 3—, 5—, 6— kron se dobijo v zalogi